

118
12. júlí.

Eptir því, sem fram er komið undir meðferð málsins, eru líkindi til, að fiskiafli Færeyinga við austurstrendur landsins hafi einkanlega gefið tilefni til þessa lagafrumvarps, og samkvæmt hinu upprunalega frumvarpi, sem kom inn á alþingið, átti einnig nokkur hluti af gjaldinu að falla í skaut hlutaðeigandi hjerada, sem nokkurs konar uppbot fyrir það tjón, sem fiskiafli Færeyinga bakaði þeim; en eins og lagafrumvarp þetta breyttist og var loksins samþykkt á alþingi, myndu hin nefndu hjeröð ekki hafa haft nokkurn beinlínis hagnað af frumvarpinu. Aptur á móti gæti það vel verið, að lög þessi veittu nefndum hjeruðum þann óbeinlínis hagnað, að fœla Færeyinga frá að keppast við hjeradsbúa um fiskiveiðarnar, þar sem þeim að líkindum myndi ekki þykja það svara kostnaði, að fara þangað undir land til fiskiveiða, ef þeir ættu að greiða af aflanum gjald það, sem ákveðið er í lagafrumvarpinu, og er það, þó það eigi að greiðast án tillits til þess, hvort hlutaðeigendur fái nokkuð eða ekkert í aðra hönd, helmingi meira en gjald það, er samkvæmt lögum 15. apríl 1854 skal greiða fyrir að reka verzlun á Íslandi. Þess ber og að geta, að hið fyrirhugaða gjald myndi bola frá ekki að eins Færeyinga, heldur einnig alla aðra danska þegna, sem ekki eru búsettir á Íslandi, en vilja fara þangað til fiskifanga, en einkum myndi gjald þetta koma hart niður á kaupmönnum, er búsettir eru í Danmörku, en senda skip með vörur til verzlana sinna á Íslandi, og láta þau síðan fara á fiskiveiðar, flytja aflann í land til að verka hann, og flytja hann síðan burtu sem fullbúna vöru. Slík skip borga þegar sumpart gjald fyrir sjóleiðarbrjef með 2. kr. fyrir hverja smálest, eptir sem skipið ber þær margar, sumpart spítalagjald af afla þeim, er fluttur er á land, og með því að þau þar að auki eptir atkvæði lagafrumvarpsins ættu að greiða hið fyrirhugaða nýja gjald 4 kr. af hverri smálest, hefði það að líkindum gjört það ókljúfandi fyrir nefnda kaupmenn, að halda skipum úti til fiskiveiða frá Íslandi.

Samkvæmt hinu framan talda, verður ráðgjafinn að vera á þeirri skoðun, að lagafrumvarp þetta sje ekki þannig vaxið, að það geti öðlzt staðfestingu konungs, og er tillaga ráðgjafans um það allramildilegast samþykkt í dag af Hans Hátign Konunginum.

Þess má enn geta, að lagafrumvarpið hefir vakið áhyggju Færeyinga, og þess vegna hafa fulltrúar þeirra á ríkisþinginu snúið sjer til ráðgjafans út af því, og að, eins og herra landshöfðingjanum er kunnugt, ráðgjafanum einnig hefir borizt bænarskrá frá hinum íslenzku kaupmönnum, er búsettir eru hjer í bönum, þar sem þeir mæla á móti því, að lagt sje gjald á fiskiafla þeirra á þann hátt, sem farið er fram á í lagafrumvarpinu, loksins vill ráðgjafinn mælast til þess, að þjer vilduð þóknanlega birta þjef þetta í stjórntíðindunum.

119
12. júlí.

— *Brjef ráðgjafans fyrir Ísland til landshöfðingja um lög um rjettindi hjerlendra kaupmanna.* — Samkvæmt allraþegnlegustum tillögum ráðgjafans hefir Hans Hátign Konunginum þóknazt, að neita að staðfesta frumvarp hins síðasta alþingis til laga um rjettindi hjerlendra kaupmanna og kaupfelaga.

Jafnframt því að skýra yður herra landshöfðingi frá þessu, lætur ráðgjafinn eigi undan falla til skýringar þeim ástæðum, er komið hafa ráðgjafanum til þess, að beina tillögum sínum í fyrgreinda stefnu, að geta þess, sem nú skal greina.

Samkvæmt öpnu brjefi 19. maí 1854, er leyft kaupmönnum, *sem eiga fasta verzlunarstadi á Íslandi*, að sigla á aðrar hafnir landsins en þær, sem löggiltar eru og verzla þar við íbúa landsins með nokkrar til teknar vörur. En aptur á móti eiga samkvæmt

Stjórnarbrjef og auglýsingar.

— *Brjef ráðgjafans fyrir Ísland til landshöfðingja um lög um rjettindi hjerlendra kaupmanna.* (Framhald frá bls. 116). 119
12. júlí.

En aptur á móti eiga samkvæmt lagafrumvarpinu að eins þeir íslenzkir kaupmenn og kaupfjelög, er búsett eru á Íslandi, en engir aðrir, að hafa leyfi til þess að verzla fyrir utan löggilt kaugtún um 6 vikna tíma, og án þess að nokkur takmörk sjeu sett með tilliti til þess, sem verzlauð er með. Af þessu leiðir, að þeir kaupmenn, er eiga fasta verzlunarstaði á Íslandi, en ekki búa þar sjálfir, ekki að eins myndu verða útilokaðir frá því að njóta hins aukna verzlunarfrelsis, er lagafrumvarpið gerir ráð fyrir, að veitt verði innlendum kaupmönnum og kaupfjelögum, er búsett eru á landinu; heldur yrðu þeir þar að auki sviptir rjetti þeim, er þeir nú hafa til þess að verzla fyrir utan löggilt kaugtún.

Til að gjöra slíkan mun á þeim, er búa á Íslandi, og þeim, er þar eru eigi búsettir, vantar að ætlun ráðgjafans fullnægjandi ástæðu, því þegar heimtað er af hinum síðarnefndu kaupmönnum, að þeir skuli greiða sömu gjöld af ágóða sínum, sem þeir kaupmenn, er búsettir eru á landinu, ættu þeir að hafa rjett til að stunda atvinnu sína með sömu kjörum og hinir. Það verður því að teljast mjög efasamt, hvort tilganginum með lagafrumvarpinu, og er hann að ráða bót á hinni innlendu verzlun, verði náð á þenna hátt. Hin ójafna meðferð á verzlunarmönnum myndi að líkindum hafa í för með sjer annaðhvort að farið yrði kringum lögin, og það myndi verða örðugt að koma í veg fyrir það, eða að hin dugandi dönsku verzlunarhús, sem nú eiga verzlanir á Íslandi drægju sig í hlje, og gæti það orðið mikið tjón fyrir landið einkum, að því er snertir reglulegar og nægilegar vörubirgðir, og vantar hina eiginlega íslenzku kaupmannastjett fje það, sem með þarf til þess að hafa þær.

Mismunur sá, sem gjörður er af alþingi á hinum tveimur flokkum af kaupmönnum, myndi enn fremur koma í bága við jafnrjetti það, er hingað til hefir ráðið verzlunarviðskiptunum milli Danmerkur og Íslands, því samkvæmt hinum dönsku atvinnulögum 29. des. 1857 2.gr. 4. sbr. 5.gr. hefir Íslendingur jafnan rjett dönskum manni til þess að reka verzlun, hvar sem honum þóknast í ríkinu, án þess að hann þurfi að vera búsettur hjer, og hann getur þannig rekið verzlun með því að hafa umboðsmann hjer á sama hátt, og hinir dönsku kaupmenn láta kaupstjóra veita verzlunum sínum á Íslandi forstöðu. Hjer við bætist, að eptir því sem 1. gr. í lagafrumvarpinu er samin, er heimtað af þeim, er eiga að njóta þessarar greinar, ekki að eins að þeir skuli vera búsettir á Íslandi, en einnig að þeir skuli vera «hjerlendir», þ. e. Íslendingar; en það að gjöra einhvern sjerstakan íslenzkan hölds-rjett (Indfödsret) að skilyrði fyrir leyfi til að reka hina umræddu strandaverzlun myndi beinlínis koma í bága við rjettindi innborinna manna (sbr. tilsk. 17. nóv. 1787 7. og 8. gr.)

Auk þeirra mótbára, sem þannig mætti til færa gegn grundvelli þeim, sem lagafrumvarpið er byggt á, verður einnig að taka fram, að því í öðrum verulegum greinum er ábótavant og ófullkomið. Í lagafrumvarpinu er þannig að vísu sú ákvörðun, að hlutaðeigandi kaupmenn og kaupfjelög skuli áður en þau byrja á strandaverzlun þeirri, er ræðir um í lagafrumvarpinu, hafa á löggiltu kaugtúni fullnægt fyrirmælum laganna um skipaferðir, tollgjald og sóttvarnir; en í því er ekkert um, hvornig eigi að hafa hið mjög örðuga eptirlit með, að þessu skilyrði verði gegnt; og eins og þjer, herra landshöfðingi, hafið tekið fram, er ekki bætt úr þessu með því að ákveða fyrir brot á

119 12. júl. lögnum sekt, er keyrir fram úr öllu hófi, þar sem efsta takmark hennar (5000 kr.) er töluvert meira en helmingi hærra en hin mesta sekt, sem spurning getur orðið um samkvæmt hinum íslenzku hegningarlögum (200 kr.)

Loksins er í síðustu grein lagafrumvarpsins (4. gr.) ákvörðun, sem opt gæti gefið tilefni til misskilnings, því þar sem þar er sagt, að opið brjef 19. maí 1854: «svo og aðrar lagagreininir þær, er eigi geta samrýmzt við lög þessi», sju af teknar, kemur til álita sú spurning, hvaða laga-ákvæðanir það sju, sem hjer er átt við, en um það finnst ekkert, hvorki í ástæðum lagafrumvarpsins, nje umræðum alþingis; en þar á móti virðast þær allar að ganga út frá því, að tilgangurinn sje að eins sá, að nema úr gildi opið brjef 19. maí 1854 og gefa nýjar reglur með tilliti til hinnar íslenzku strandverzlunar, en að það sje ekki ætlun lagafrumvarpsins, að gjöra neinar breytingar á hinum íslenzku verzlunarlögum.

Jafnframt því enn fremur að geta þess, að, eins og yður er kunnugt, herra landshöfðingi, hefir komið til ráðgjafans umkvörtun frá íslenzkum kaupmönnum, sem búsettir eru hjer í bönum, yfir því, að frumvarpið, ef það yrði gjört að lögum, myndi skerða verzlunarrjettindi þeirra á Íslandi á heimildarlausan hátt, vill ráðgjafinn, þar eð telja má efnið í brjefi þessu mikils varðandi fyrir almenning, að lokum mælast til þess af yður, að þjer vilduð þóknanlega láta birta það í stjórnatíðindunum.

EMBÆTTISMENN.

Hinn 31. dag júlímán. þóknadist hans hátign konunginum að veita sóknarpresti að Arnarbœli í Árnesprófastsdæmi sira Páli Jónssyni Mattiesen lausn í náð, þannig að honum veitist sem eptirlaun $\frac{2}{5}$ af föstum tekjum prestakallsins.

14. ágúst þóknadist hans hátign konunginum að veita sýslumanni í Árnessýslu Þorsteini Jónssyni lausn í náð með árlegum eptirlaunum samkvæmt eptirlaunalögum.

16. ágúst þóknadist hans hátign konunginum að skipa kandidat Kristján Jónsson sýslumann í Gullbringu og Kjósarsýslu.

s. d. þóknadist hans hátign konunginum að skipa sýslumann Eggert Theodor Jónassen bæjarfógeta í Reykjavík.

ÓVEITT EMBÆTTI.

a) er ráðgjafinn fyrir Ísland hlutast til um veitingu á.

Arnarbœlisprestakall í Árness prófastsdæmi. Samkvæmt brauðamati því, er staðfest var af konungi 6. júlí 1870 nema tekjur prestakalls þessa 1437 kr. 72 a. Uppgjafaprestur er í brauðinu, og nýtur hann 2 fimtunga af hinum föstu embættistekjum. Þar að auki er sem stendur ekkja í brauðinu, og greiðist henni $\frac{1}{5}$ af hinum föstu tekjum embættisins, sem eptirlaun samkvæmt 5. gr. tilskipunar 15. desbr. 1865. Auglýst 14. ágúst 1878.

Bónarbrjefin eiga að vera komin 31. oktbr. 1878.

Sýslumannsembættið í Árnessýslu, árslaun 3500 kr. Auglýst 16. ágúst 1878.

Bónarbrjefin eiga að vera komin 31. október 1878.

Sýslumannsembættið í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu. Árslaun 3500 kr. Auglýst 16. ágúst 1878.

Bónarbrjefin eiga að vera komin 31. október 1878.

Sœki aðrir en Íslendingar um þessi embætti, verða þeir hinir sömu að láta bónarbrjefum sínum fylgja tilheyrilegt vottorð um kunnáttu í íslenzkri tungu samkvæmt konungsúrskurðum 8. apríl 1844, 27. maí 1857, og 8. febr. 1863.

b) er landshöfðingi veitir.

Lundarbrekku prestakall í Þingeyjar prófastsdæmi metið 477 kr. 41 e. auglýst 5. ágúst.

Lundar prestakall í Borgarfjarðar prófastsdæmi, metið 516 kr., auglýst 12. ágúst.

Kálfafells prestakall á Síðu í Vestur-Skaptafells prófastsdæmi, metið 236 kr. 85 a., auglýst 2. septbr.